

14. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т., 6 кн. / пад агул. рэд. К. К. Атраховіча (Кандрата Крапівы). Мінск, 1980. Т. 4.
15. Этымалагічны слоўнік беларускай мовы : у 13 т. Мінск, 1978. Т. 1.
16. Уласевіч В. І., Даўгулевіч Н. М. Беларуска-рускі тлумачальны слоўнік новых слоў і новых значэнняў слоў. Мінск, 2013.

Паступіў у рэдакцыю 13.05.2015.

Любоў Уладзіміраўна Селібірава – аспірантка кафедры сучаснай беларускай мовы філалагічнага факультэта БДУ. Навуковы кіраўнік – член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктар філалагічных навук, прафесар, дырэктар філіяла «Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы» А. А. Лукашанец.

УДК 81.27

Н. В. ЯНЕНКА

ФУНКЦЫЯНАВАННЕ МОЎНЫХ ВАРЫЯНТАЎ У ШТОДЗЁННА-БЫТАВЫМ БЕЛАРУСКИМ МАЎЛЕННІ (на матэрыяле запісаў у г. п. Хоцімску)

Рэзюме. Псвяджана аналізу устнай обиходно-бытовой речі жителяў г. п. Хотимска в рамках вариационистской парадигмы. Аналізуюцца характар упатреблення інфармантамі розных варыянтаў асобных моўных пераменных і яго абумоўленасць дзействам внутрыязыковых, сацыяльных і стылістычных фактараў камунікацыі. Атражаны прадварытальныя наблюдения за речевым паведзеннем інфармантаў з улікам іх узростных, гендэрных і прафесійных характарыстык. Асабное уважанне удзелена стылістычным фактараў камунікацыі (пад якімі разумеюцца тема і характар беседы, склад і ўдзел ўдзельнікоў, камунікатывныя цэлі гаворачых) і іх ўплыву на речевое паведзенне інфармантаў. Палучаныя рэзультаты сведчаць аб сістэмнай характарыстыцы матэрыяла, па крайняй меры яго некаторай частцы.

Ключевые слова: языковая вариант; обиходно-бытовая речь; вариационистская парадигма; переменная; прагматика.

Abstract. The article presents the analysis of everyday casual oral speech of Chocimsk residents within the variationist paradigm. It analyzes the use of different variants of linguistic variables by informants and its dependence on internal, social and stylistic factors of communication. The preliminary observations of informants' speech behavior in relation to their age, gender and professional characteristics are presented. Particular attention is given to stylistic factors of communication (such as subject and nature of the conversation, its members, and specific communicative goals of speakers) and their effect on speech behavior of informants. The obtained results show the systematic nature of at least some of the material available to us.

Key words: linguistic variant; everyday casual speech; variationist paradigm; variable; pragmatics.

Вуснае маўленне беларусаў у апошнія гады прыцягвае асаблівую ўвагу беларускіх і замежных мовазнаўцаў. Аўтарамі і аўтарскімі калектывамі з розных краін праводзіцца шэраг лінгвістычных і сацыялінгвістычных даследаванняў, прысвечаных маўленню беларусаў на беларуска-польскім і беларуска-расійскім памежжы [1], змешанаму маўленню жыхароў невялікіх беларускіх гарадоў [2], гарадскому гутарковаму маўленню носьбітаў беларускай літаратурнай мовы [3].

Артыкул прысвечаны аналізу вуснага маўлення жыхароў г. п. Хоцімска Магілёўскай вобласці. У рамках даследавання аналізуюцца запісаныя на дыктафон і затранскрыбіраваныя дыялогі членаў адной сям'і і іх сяброў (падрабязней пра матэрыял і методыку яго аналізу гл. [4]). Наш матэрыял складаецца з дзвюх частак. Першая ўяўляе сабой бытавыя размовы інфармантаў ва ўмовах сямейнай камунікацыі. Другую частку складаюць запісы маўлення інфармантаў на працоўных месцах.

Прааналізавана сямейная частка запісаў, для намінацыі якой мы (услед за М. Брандэс [5, с. 220]) выкарыстоўваем тэрмін «штодзённа-бытавое маўленне». Гэты тып маўлення ахоплівае сямейныя, бытавыя адносіны, уключаючы і сацыяльныя, і мае свае асаблівасці ў параўнанні з іншымі стылявымі разнавіднасцямі маўлення. Сярод асаблівасцей штодзённа-бытавога маўлення адзначаюцца наступныя: уласцівасць усім носьбітам мовы незалежна ад іх сацыяльнай прыналежнасці; адсутнасць неабходнасці спецыяльнага навучання; выкарыстанне пераважна ў вуснай форме камунікацыі, у рамках дыялогу; функцыянаванне ў межах камунікатыўнай сітуацыі з абавязковымі складнікамі, такімі як адрасат і адрасант, тэма і мэта, час і месца камунікацыі, эмацыянальны стан моўцаў; спантаннасць і інш. [6].

Аналізуючы матэрыял у рамках варыяцыйна-парадыгмачнай парадигмы, мы разглядаем варыянтнасць у выкарыстанні інфармантамі асобных моўных пераменных і яе магчымую сувязь з унутрымоўнымі і знешнімі фактарамі камунікацыі. У артыкуле прааналізаваны характар выкарыстання моўцамі розных варыянтаў пэўных моўных пераменных і яго абумоўленасць знешнімі аспектамі камунікацыі.

Услед за П. Экерт і Дж. Рыкфардам [7, р. 1], С. Рамэйн [8, р. 411] мы вылучаем вар'іраванне, якое абумоўлена: а) моўнымі або ўнутранымі фактарамі; б) сацыяльнымі фактарамі або адрозненнямі, што існуюць паміж інфармантамі (*inter-speakers constraints*); в) стылістычнымі фактарамі, пры гэтым назіраецца ў маўленні аднаго інфарманта (*intra-speakers constraints*).

Унутранае вар'іраванне прадстаўлена ў нашых запісах адзінакавымі выпадкамі.

Аналіз маўленчых паводзін інфармантаў розных узростаў і прафесійных груп дэманструе адсутнасць у нашым матэрыяле прамой залежнасці выкарыстання моўцамі таго ці іншага варыянта ад іх сацыяльных характарыстык.

Зафіксаваны асобныя элементы вар'іравання на гендарным узроўні, а менавіта акцэнтная варыянтнасць ва ўжыванні формы ж. р. адз. л. прошлага часу дзеяслова *быць* інфарманткамі А, В, N і інфармантам С. Запісы паказваюць, што форма *была* характэрна для маўлення інфармантак А, В і N, у той час як інфармант С стабільна (ёсць толькі адно выключэнне) ужывае форму *бы'ла*. Аднак гэта

заканамернасць назіраецца толькі ў межах прааналізаванай намі сям'і. Усе астатнія інфарманты, у тым ліку мужчынскага полу, стабільна ўжываюць форму з націскам на канчатку. У дадзеным выпадку варта казаць хутчэй пра ідыястыль асобнага інфарманта, неабавязкова залежны ад яго полу. Гэтыя назіранні дазваляюць гаварыць пра адсутнасць сацыяльнага вар'іравання ў нашым матэрыяле.

Значна шырэй у абедзвюх (сямейнай і службовай) частках запісаў прадстаўлены трэці тып вар'іравання, абумоўлены стылістычнымі фактарамі. У рамках гэтага тыпу вар'іравання мы вылучаем фанетычную, марфалагічную і лексічную варыянтнасць. Прааналізаваны характар выкарыстання інфармантамі варыянтаў шасці фанетычных і чатырох марфалагічных пераменных [9], а таксама наступных пар лексічных варыянтаў: *ба'чыц' vs. в'і'дз'ец'*, *бу'л'ба vs. карто'шка*, *гро'шы vs. дз'е'н'е'і*, *ба'ц'ка vs. ац'е'ц*.

Наш матэрыял дазваляе прасачыць за маўленчымі паводзінамі асобных інфармантаў у рамках розных дыялогаў, а таксама параўнаць характар выкарыстання той ці іншай моўнай пераменнай рознымі інфармантамі.

Так, напрыклад, калі разглядаць выкарыстанне інфармантамі фанетычных варыянтаў караня *як-* займеннікавага прыметніка, займеннікавага прыслоўя, злучніка, часціцы, то варта адзначыць, што ўмоўна рускія варыянты тыпу *как*, *како'ў* і падобныя да іх часцей выкарыстоўваюць інфарманты *K* (жанчына, 42 гады, медсястра, сяброўка інфарманткі *A*), *M* (мужчына, 46 гадоў, будаўнік, стрыечны брат інфарманта *C*), *R* (мужчына, 28 гадоў, муляр, пляменнік інфарманта *C*), у той час як умоўна беларускія тыпу *йак*, *йак'е'ў* і падобныя да іх – інфарманты *A* (жанчына, 41 год, настаўніца), *B* (дзяўчынка, 13 гадоў, школьніца, дачка інфармантаў *A* і *C*), *C* (мужчына, 44 гады, будаўнік, муж інфарманткі *A*) і *P* (жанчына, 69 гадоў, пенсіянерка, цётка інфарманта *C*).

У рамках варыянтаў караня асабовых займеннікаў 3-й асобы ўмоўна рускія адзінкі (*он*, *ана'* і пад.) часцей выкарыстоўваюцца інфармантамі *N* (дзяўчына, 19 гадоў, студэнтка, дачка інфармантаў *A* і *C*) і *R*, умоўна беларускія (*йон*, *йана'* і пад.) – інфармантамі *A*, *C*, *L* (жанчына, 38 гадоў, настаўніца, калега інфарманткі *A*), *M* і *P*.

З прыведзенага бачна, што на ўзроўні розных фанетычных пераменных у маўленні аднаго інфарманта могуць пераважаць як умоўна рускія, так і ўмоўна беларускія варыянты (параўн. выкарыстанне інфармантам *M* фанетычных варыянтаў каранёў *як-* і асабовых займеннікаў 3-й асобы).

У выпадку выкарыстання варыянтаў канчатка роднага склону адз. л. прыметнікаў, займеннікавых прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў м. і н. р. (*-ога*, *-ага*, *-йага vs. -ова*, *-ава*, *-йеева*) умоўна рускія варыянты *-ова*, *-ава*, *-йеева* пераважаюць толькі ў маўленні маладога інфарманта *R*. Перавага ўмоўна рускага (*-л*) варыянта суфікса дзеяслова прошлага часу адз. л. м. р. назіраецца ў маўленні інфарманта *M*, у той час як у маўленні маладых інфармантаў *N* і *R* пераважаюць умоўна беларускія варыянты.

Як бачна, ужыванне інфармантам маладога ўзросту ўмоўна рускіх варыянтаў не з'яўляецца абавязковым (параўн. размеркаванне ўмоўна беларускіх *vs.* ўмоўна рускіх варыянтаў суфікса дзеяслова прошлага часу адз. л. м. р.). У той жа час малады ўзрост інфарманта часам аказвае большы ўплыў на выкарыстанне ім ўмоўна рускага варыянта, чым, напрыклад, прафесія настаўніцы (параўн. характар размеркавання варыянтаў канчатка роднага склону адз. л. прыметнікаў, займеннікавых прыметнікаў і парадкавых лічэбнікаў м. і н. р.).

Характар выкарыстання інфармантамі розных варыянтаў марфалагічных пераменных дазваляе зрабіць выснову пра неаднолькавыя маўленчыя паводзіны людзей адной прафесіі. Так, калі параўнаць маўленчыя паводзіны інфармантак *A* і *L* (настаўніцы), то трэба адзначыць больш рускі характар маўлення апошняй. Магчыма, гэта звязана з рознымі псіхалагічнымі ўстаноўкамі жанчын: у інфарманткі *A* няма ўстаноўкі дома размаўляць па-руску, у той час як у *L*, верагодна, такая ўстаноўка ёсць. Параўнанне маўленчых паводзін інфармантаў *C* і *M* (будаўнікі) паказвае больш рускі характар маўлення інфарманта *M*, што можа быць растлумачана яго больш разнастайнай у параўнанні з інфармантам *C* біяграфіяй: ён нарадзіўся ва Украіне, каля пяці гадоў жыў і працаваў у Арлоўскай вобласці ў Расіі, пасля чаго пераехаў у Хоцімск на пастаяннае месцажыхарства.

Аналіз выкарыстання інфармантамі розных варыянтаў асобных моўных пераменных сведчыць пра значны ўплыў на іх маўленне прагматычных аспектаў камунікацыі, такіх як суразмоўца, тэма і характар размовы, тыя ці іншыя мэты камунікацыі. Наш матэрыял паказвае, што ў сітуацыях, дзе яскрава прасочваецца ўплыў стылістычных фактараў на маўленне інфармантаў, моўцы схільны выкарыстоўваць умоўна рускія варыянты. Да такіх фактараў адносім наступныя: цытаванне; акамадацыя да суразмоўцы; тэма размовы, нейкім чынам звязаная з выкарыстаннем рускай мовы (горад, адукацыя, праца і інш.); характар сітуацыі (наяўнасць прамой і іранічнай урачыстасці); выразнае проціпастаўленне роляў: старэйшы – малодшы, маці – дачка, вопытны – нявопытны, у тым ліку ў рамках пары: моўца – той, пра каго гаворыцца; розныя віды экспрэсіі (здзіўленне, строгаць, незадаволенасць, іронія, падкрэслена станоўчыя або падкрэслена адмоўныя адносіны і інш.); пэўная стылістычная афарбоўка слова, змешчанага ў выказванні. Характар выкарыстання інфармантамі ўмоўна рускіх варыянтаў сведчыць пра тое, што яно можа служыць самым розным, часам нават супрацьлеглым мэтам. Так, маўленне з наяўнасцю ўмоўна рускіх варыянтаў можа, з аднаго боку, выступаць у якасці сродку адмежавання ад чалавека, учынкі якога асуджаюцца, з другога – з'яўляцца сродкам выражэння станоўчай характарыстыкі чалавека. Выкарыстанне ўмоўна рускіх варыянтаў можа падтрымліваць пэўную ўрачыстасць сітуацыі і, з іншага боку, выражаць іронію ў адносінах да чалавека, пра якога вядзецца гаворка.

Сувязь выкарыстання ўмоўна рускіх варыянтаў з дзеяннем прагматычных аспектаў камунікацыі адзначана ў маўленні розных інфармантаў (як жанчын, так і мужчын, людзей як з вышэйшай, так і з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй) і пацвярджаецца шэрагам кантэкстаў.

Прыкладзём асобныя кантэксты з сямейнай часткі запісаў, якія адлюстроўваюць уплыў стылістычных фактараў на маўленне інфармантаў.

1. Тэма размовы. У адным з дыялогаў інфармантка А размаўляе па тэлефоне з сястрой з Расіі. Жанчыны размаўляюць на розныя тэмы, у тым ліку пра сваіх сталых бацьку і цётку, якія жывуць у вёсцы Хоцімскага раёна. У рамках гэтай часткі размовы маўленне інфарманткі А мае выразна мясцовы характар (жанчына выкарыстоўвае займеннікавае прыслоўе *ўак*, мяккі зычны ў канчатку дзеяслова *звоніць*):

Да нармал'на, крэпіцца [цётка]. (31: 37; А.)¹

Да, за ўтра саб'іраўімс'сё з'дзіць ў дз'ар'е ўн'у. (31: 38; А.)

Атв'едаць іх там, ўак, што. (31: 39; А.)

Да, да, так звоніць, нармал'на. (31: 40; А.)

Потым жанчыны пачынаюць размаўляць пра пляменніка інфарманткі А, які вучыцца ў Санкт-Пецярбургу, і ў маўленні жанчыны ўжываюцца варыянт займеннікавага прыслоўя *как*, суфікс *-л* у дзеяслове *здал*):

Как там Л'о'ха твой? (31: 41; А.)

Здал ужы'с'е'с'іу? (31: 42; А.)

У дадзеным фрагменце назіраецца выразная залежнасць характару маўлення інфарманткі А ад тэмы размовы: падчас гаворкі пра сталых родных з вёскі маўленне жанчыны мае мясцовы характар, з пераходам да размовы пра маладога пляменніка, які вучыцца ў горадзе ў Расіі, у маўленні з'яўляюцца формы, што супадаюць з адзінкамі рускай мовы.

2. Цытаванне ўстойлівых выразаў. У дыялогу 14 інфармантка А прапануе мужу і дачцэ гарбату. Каб зрабіць прапанову больш прывабнай, жанчына цытуе экспрэсіўны выраз з папулярнага расійскага выслоўя і выкарыстоўвае слова *чай* з мяккім [ч]:

Ну што, ўс'о, уб'іраць [са стала]? (14: 13; А.)

А ч'ай? (14: 14; N.)

Н'іхто'н'а бу'дзіць? (14: 15; N.)

Бу'дзіць чай? (14: 16; А.)

Н'е. (14: 17; N.)

Ч'ай, ко'ф'е? (14: 18; А.)

Цікава, што спачатку (у выказванні 16) інфармантка А выкарыстоўвае цвёрды [ч] у слове *чай*, а мяккі [ч'] ужывае толькі другі раз, калі *чай* уваходзіць у экспрэсіўны выраз.

Выказванне 18 было вымаўлена з асаблівай, экспрэсіўнай інтанацыяй, як складовая частка вядомага інфармантцы А рускамоўнага жартоўнага выразу: *Чай? Кофе? Потанцуем?*

3. Урачысты характар сітуацыі. Падчас дыялога 24 інфарманткі А і N пякуць бліны, пры гэтым жанчына вучыць дачку гатаваць, дае своеасаблівы майстар-клас:

П'е'рвыі блін ко'мам, но у нас он н'е палучі'і'дс'а ко'мам. (24: 85; А.)

У нас палучі'і'дс'а как на'да. (24: 86; А.)

Аста'лас' і'ідзі'інств'іннае – папро'баваць. (24: 87; А.)

Пачынаючы з выказвання 88 у маўленні інфарманткі адбываецца зніжэнне стылю, абумоўленае пераходам да іншай тэмы – гаворкі пра бацьку, які жыве ў вёсцы, а таксама пра мужа:

Заказа'ла дз'е'ду лапа'тачку, дык йон мн'е здз'е'лаў. (24: 88; А.)

На'да сказа'ць па'пк'і, штоб йон мн'е ішчо' [зрабіў лапатачку]. (24: 89; А.)

То'лстуй? (24: 90; N.)

Н'е, он здз'е'лаў то'н'ін'куй, іна' тут б'ар'е'цца. (24: 91; А.)

У прааналізаваным дыялогу змена характару размовы з'яўляецца прычынай ужывання інфарманткай розных варыянтаў некалькіх пераменных – суфікса дзеясловаў прошлага часу адз. л. м. р., мяккага або цвёрдага варыянта ч. У першай частцы дыялогу, якая мае ўрачысты характар, жанчына ўжывае ўмоўна рускія варыянты гэтых пераменных, у той час як у другой – ўмоўна беларускія. Гэта дазваляе казаць пра падпарадкаванасць ужывання інфарманткай варыянтаў розных пераменных пэўным камунікатыўна-стылістычным задачам.

4. Розныя віды экспрэсіі. У дыялогу 43 маці (інфармантка А) збірае сумку для дачкі-студэнткі (інфармантка N) перад выездам у Мінск пасля знаходжання дома, прапаноўваючы ёй узяць з сабой розныя прадукты, у тым ліку ёгурт:

Так, Ната'ш, гл'адзі'і. (43: 5; А.)

Мо'жа, саб'е'ваз'м'е'ш. (43: 6; А.) [...]

Йогу'рт! (43: 10; N.)

¹ Тут і далей пасля ілюстрацый першая лічба абазначае нумар дыялогу, другая – нумар выказвання, літара абазначае шыфр канкрэтнага інфарманта.

Во-йта п'ачэ'н'н'а! (43: 11; N.)
І п'ачэ'н'н'а, і йогу'рт. (43: 12; A.)

Інфармантка *N* чытае назву на пакеце з ёгуртам, выкарыстоўваючы экспрэсіўны варыянт з націскам на другім складзе. Такі варыянт выкарыстоўваецца ў рускай літаратурнай мове (зафіксаваны ў некаторых слоўніках), але ён зусім не ўжываецца ў нашым рэгіёне. Інфармантка таксама выкарыстоўвае выбухны гук [г] (выказванне 10). Услед за дачкой маці выкарыстоўвае гэта слова з такім жа націскам, але з фрыкатыўным [г] (выказванне 12).

Слова з выбухным [г], верагодна, было выкарыстана для экспрэсіі, бо гэта форма здалася маладой інфармантцы *N* больш цікавай, больш выразнай у параўнанні з формай з фрыкатыўным [г].

5. Адабральная, з элементам пахвальбы, размова пра маладога чалавека. У дыялогу 66 інфармант *M* расказвае інфарманту *C* пра свайго сына, які зрабіў прыгожыя рэчы з дрэва:

Во [ты] пасматр'е ў ба. (66: 10; M.)
Там [сын] вабшчэ' крас'і'ва падз'е'лад. (66: 11; M.)
Там [ты] зашо'ў [бы], туал'е'т гл'а'нуў ба. (66: 12; M.)
Там [сын] туал'е'т ад'дз'е'лад, ты пасматр'і'. (66: 13; M.)

У фрагменце, які разглядаецца, выразна прасочваецца заканамернасць ў выкарыстанні інфармантам таго ці іншага варыянта суфікса дзеясловаў прошлага часу адз. л. м. р.: варыянт -ў ужываецца ў выказваннях, у якіх інфармант звяртаецца да суразмоўцы, варыянт -л ужыты там, дзе мужчына расказвае пра свайго сына, які аздобіў туалет у кватэры, і хваліць яго за гэта. Верагодна, мужчына палічыў, што для выражэння хвальбы ў адрас маладога чалавека больш падыходзіць мова з перавагай рыс, характэрных для рускай мовы.

Праведзены ў рамках варыяцыянісцкай парадигмы аналіз гетэрагеннага штодзённа-бытавога маўлення членаў адной сям'і і яе асяроддзя сведчыць пра наяўнасць у нашых запісах кантэкстаў, у якіх выкарыстанне інфармантамі тых ці іншых моўных варыянтаў падпарадкавана дзеянню знешніх аспектаў камунікацыі. Характар узаемаадносін інфармантаў і тып камунікатыўных сітуацый (бытавыя размовы членаў сям'і і іх блізкіх сяброў) абумоўліваюць адсутнасць у нашым матэрыяле сацыяльнага вар'іравання. У той жа час выразна прасочваецца значная разнастайнасць камунікатыўных кантэкстаў паводле іх тэматычнай і стылістычнай прыналежнасці, характару і мэты камунікацыі, вынікам чаго з'яўляецца шырокая прадстаўленасць у матэрыяле стылістычнага вар'іравання. Значная колькасць такіх кантэкстаў, а таксама дзеянне стылістычных фактараў у маўленні інфармантаў розных гендарных, узроставых і прафесійных груп дазваляюць казаць пра сістэмны характар нашага матэрыялу, прынамсі яго некаторай часткі.

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ СПІС

1. Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej / red. E. Smułkowa, A. Engelking. Warszawa, 2007.
2. Trasjanka und Suržyk – gemischte weißrussisch-russische und ukrainisch-russische Rede / Hentschel. G. [et al.]. Frankfurt a. M., 2014.
3. Рамза Т. Р. Беларускае гутарковае маўленне ў славянскім кантэксце. Мінск, 2014.
4. Яненка Н. В. Варыянтнасць у штодзённым беларускім гарадскім маўленні (на матэрыяле запісаў у г. п. Хоцімску) // Весн. БДУ. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. 2015. № 1. С. 44–48.
5. Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс. М., 2004.
6. Формановская Н. И. Научная судьба понятия «обиходно-бытовая речь» // Рус. речь. 2014. № 1. С. 52–55.
7. Eckert P., Rickford J. R. Introduction // Style and Sociolinguistic Variation / ed. by P. Eckert, J. R. Rickford. Cambridge, 2001. P. 1–20.
8. Romaine S. Variation // The Handbook of Second Language Acquisition / ed. by C. J. Doughty, M. H. Long. Oxford, 2003. P. 409–435.
9. Яненка Н. В. Вариативность городской белорусско-русской речи (на материале записей в г. п. Хотимске) [Электронный ресурс] // Антропологический форум. 2013. № 18. С. 381–392. Режим доступа: <http://anthropologie.kunstkamera.ru/files/pdf/018online/yapenko.pdf> (дата обращения 10.05.2015).

Паступіў у рэдакцыю 13.05.2015.

Наталля Васілеўна Яненка – аспірантка кафедры гісторыі беларускай мовы філалагічнага факультэта БДУ. Навуковы кіраўнік – кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры гісторыі беларускай мовы філалагічнага факультэта БДУ С. М. Запрудскі.

УДК 811.161.1'373.23

О. В. ШЕВЕРИНОВА

НОМИНАЦИОННЫЕ РЯДЫ МУЖСКИХ ПЕРСОНАЖЕЙ В АНТРОПОНИМИКОНЕ В. П. АСТАФЬЕВА: СОЦИОПРАГМАТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Резюме. Посвящена выявлению социопрагматической наполняемости имени собственного в рамках как одного номинационного ряда, так и всей совокупности существующих рядов номинации в художественных произведениях В. П. Астафьева. Устанавливается, что определенные структурные модели и формы именования, входящие в номинационные ряды, представляют собой прагматически маркированные социокультурные единицы, за которыми закрепляется позиция индикаторов с социально-оценочной